

אַמוֹת העליונות של הכבש הסמוכות למזבח - **זָכָה** ותורם את הדשן. **וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שְׁוִין** בכניסתם לארבע אמות העליונות, **הַמְּמֹנָה** על ההגרלות היה **אוֹמֵר לָהֶם** - לכל הכהנים הנמצאים שם: **הַצְּבִיעוּ** - הוציאו אצבע, כדי למנות את האצבעות¹⁶. **וְמָה הֵן מוֹצִיאִין?** אצבע **אַחַת** או **שְׁתַּיִם** - שתי אצבעות רצופות¹⁷, **וְאֵין מוֹצִיאִין אֶגְדָּל בְּמִקְדָּשׁ**¹⁸:

משנה ב

לבסוף ביטלו חכמים את הסדר האמור בענין "תרומת הדשן", מפני **מַעֲשֵׂה, שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם שְׁוִין וְרָצִין**

ר' עובדיה מברטנורא
המזבח, זכה לתרום. והו
גורלם: ואם היו שניהם שוים.
בכניסתם אין אחד מהם זוכה
לתרום. אבל מעתה כולם באין
להטיל גורל. ומהו הגורל,
הממונה על הפייסות אומר
לכולם הצביעו, כלומר הוציאו
אצבעותיכם כל אחד יראה
אצבעו, מפני שאסור למנות
אנשים מישראל לפיכך הוצרכו
להוציא האצבעות כדי שימנו
האצבעות ולא האנשים. וכיצד
עושים, מקיפים ועומדים
בעגולה והממונה בא ונוטל
מצנפת מראשו של אחד מהם

וממנו הפייס מתחיל למנות, ומוציא כל אחד אצבעו והממונה מוציא סך ומנין, או מאה, או ששים, הרבה יותר ממה שיש שם כהנים, ואומר מי שיכלה חשבון זה אצלו יזכה. ומתחיל למנות מזה שנטל מראשו המצנפת, וסובב והולך ומונה האצבעות וחוזר חלילה עד סוף המנין, ומי שהמנין כלה בו הוא הזוכה. וכן כל הפייסות שבמקדש: אחת או שתיים. אצבע אחת אם הוא בריא או שתיים אם הוא חולה. שהחולה אינו יכול לכבוש אצבעותיו, וכשמוציא אחת יוצאה חברתה עמה. ואין השתיים נמנין אלא אחת: ואין מוציאים אגודל במקדש. מפני הרמאים, כשיקרב המנין לכלות ויבינו למי יכלה, יוציא זה העומד לפניו שתי אצבעות כדי שימנה לשני בני אדם וימהר המנין לכלות בו, והממונה לא יבין לפי שהאדם יכול להרחיק האגודל מן האצבע הרבה עד שנראה

ביאורים והרחבות

הראשונה היא, שבתחילה סברו שעבודת הלילה אינה חשובה לכהנים, לכן לא יבאו לעבודה זו כהנים מרובים, לפיכך לא צריך לעשות פייס. הסיבה השנייה היא, שבתחילה סברו שכיון שיש אונס שינה וקשה לכהנים להתעורר - לא יבאו כהנים לעבודה זו.

רב אשי אמר, שתי תקנות היו: א. בהתחלה חששו שלא יבואו, וכשבאו תיקנו את הפייס. ב. כיון שתיקנו פייס, לא באו לעבודה זו, כי אמרו: מי אמר שנזכה בפייס? ולכן תיקנו שוב שמי שזכה בתרומת הדשן, יזכה בסידור מערכה, ובשני גזרי עצים, ודברים אלו זירזו לכהנים לבוא.

16. בגמרא (כב, ב) למדין: תנא: הוציאו אצבעותיכם למנין. ושואלין, שימנה אותם עצמם, מדוע מונים את אצבעותיהם? והשיבו: מסייע ליה לרבי יצחק, דאמר רבי יצחק, אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, דכתיב "ויפקדם בבזק" (מנה אותם בשברי חרסים הנקראים "בזק").

17. בגמרא שואלין: אם שתיים מוציאים, אחת מבעיא? אמר רב חיסדא: כאן באדם בריא, כאן בחולה. כלומר בחולה שקשה לו להוציא אצבע אחת, מוציא שתיים. ובכל זאת מונים לו רק אחת.

18. אין מוציאים אגודל מפני הרמאים, כשיקרב המנין לכלות ויביט למי יכלה, יוציא זה העומד לפניו שתי אצבעות, כדי שהממונה יטעה וימנה אותן כשתיים, ועל ידי כך יקרבו את המנין שיכלה בהם. והממונה לא יבין, לפי שאדם יכול להרחיק אגודל מן האצבע הרבה, ונראין כאצבעות שני בני אדם.

וְעוֹלִין בְּכַבֵּשׁ, וְדַחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵרוֹ, וְנִפְלַ
וְנִשְׁבְּרָה רִגְלוֹ¹⁹. וְכִינּוּן שָׂרְאוּ בֵּית דִּין שְׂפָאִין
הַכְּהֻנִים לְיָדֵי סַפְנָה, הַתְּקִינוּ שְׂלָא יְהוּ תוֹרְמִין
אֶת הַדֶּשֶׁן שֶׁעַל הַמְּזֻבָּח אֲלָא בְּפִיס - בהגרלה.
אֲרַבְעָה פִּיסוֹת הָיוּ שָׁם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל יוֹם²⁰,
וְזֶה - תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן הַפִּיס הָרִאשׁוֹן:

משנה ג

הַפִּיס הַשֵּׁנִי מֵאַרְבַּעַת הַפִּיסוֹת, קָבַע מִי שׁוֹחֵט
אֶת קֶרְבֶּן הַתְּמִיד שֶׁל שַׁחֲרִית²¹, מִי זֹרֵק אֶת דְּמוֹ²²,

ר' עובדיה מברטנורא
כאצבעות שני בני אדם, מה
שאין יכול לעשות כן בשאר
אצבעות: ב אלא בפייס. זה
שפירשנו: ארבע פייסות היו
שם. ארבע פעמים ביום
נאספים לפייס. ולא היו
מפייסים על כולם באסיפה
אחת, כדי להשמיע קול ארבע
פעמים שיש עם רב בעזרה,
וזהו כבודו של מלך שנאמר
(תהלים נ"ה) בבית אלהים נהלך
ברגש: ג מי שוחט. את

התמיד: מי זורק וכו'. כל העבודות הללו בפייס אחד הן. שמי שיכלה בו החשבון כמו שפירשנו,
זכה, והוא זורק את הדם למזבח אחר שקבל הדם במזרק שהזורק הוא המקבל. והסמוך לו שוחט.
ואע"פ שהשחיטה קודמת לקבלת הדם, מ"מ מפני שעבודת הזריקה גדולה מן השחיטה שהשחיטה
כשרה בזר משא"כ בזריקה המקבלה ואילך מצות כהונה, לפיכך זכה הראשון שהגיע לו הפייס
בזריקה, והסמוך לו בשחיטה. והסמוך לשוחט מדשן את המזבח, והסמוך למדשן את המזבח מדשן

ביאורים והרחבות

19. בגמרא (כג, א) למדין מהתוספתא: תנו רבנן: מעשה בשני כהנים, שהיו שניהן שוין ורצין
ועולין בכבש, קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו, נטל סכין ותקע לו בלבו. עמד
רבי צדוק על מעלות האולם ואמר: אחינו בית ישראל שמעו! הרי הוא אומר "כי ימצא חלל
באדמה ויצאו זקניך ושפטיך", אנו על מי להביא עגלה ערופה, על העיר או על העזרות? געו
כל העם בבכיה. בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר, אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני
מפרפר ולא נטמאה סכין. ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים. ומעשה
זה קדם לשבירת רגלו, כי מתחילה חשבו שמעשה זה של שפיכות דמים מקרה חריג הוא,
אך כאשר ראו לאחר מכן, שיש בזה סכנה תיקנו פייס.

20. בגמרא למדין בשם רבי יוחנן, שהטעם שעושים ארבע פעמים פייס, הוא בכדי להרעיש
את כל העזרה שנאמר: "אשר יחדיו נמתיק סוד, בבית אלהים נהלך ברגש". ללמדנו שיש
לעשות "רעש" לעבודת הקודש. ובאיזה נגדים היו מפייסין? רב נחמן אמר: בנגדי חול, והטעם
הוא מפני הבריונים שהיו תקיפים וחזקים, שבקשו לעבוד אף שלא זכו בגורל, שהרי הם
לבושים כבר וראויים לעבודה. ורב ששת אמר: בנגדי קודש, והטעם הוא מתוך חביבותה של
העבודה יתכן שיזדמן להם לעבוד בבגדי חול, ועבודתם נפסלת, לכן מלכתחילה יהיו עם בגדי
קודש.

21. בגמרא (כה, א) שואלין: האם כשעושים את הפייס, היו עושים פיס לעבודה אחת ושאר
העבודות ניתנות על פי הסדר לכהנים העומדים לימינו, או שלכל עבודה ועבודה היה פיס,
כגון פיס לשחיטה פיס לזריקה וכו'? שתי דעות בדבר, רב נחמן בר יצחק אמר: ארבע פעמים
נכנסין להפיס, ובכל פעם ופעם היו בה הרבה פייסות - לכל עבודה ועבודה. רבי חייה אמר:
לא לכל עבודה ועבודה מפייסין, אלא כהן שזכה בתמיד, שנים עשר מאחיו הכהנים נמשכין
עמו.

22. בגמרא (כה, ב) שואלין: מי מקבל את הדם? הגמרא מביאה סברא לומר שהשוחט מקבל
את הדם, מפני שהזורק לא ימתין לקבלת כל הדם אלא ימהר לזרוק ונמצא שלא קיבל את

ר' עובדיה מברטנורא
את המנורה. וכן כולם: הראש
והרגל. של ימין, בכהן אחד:
ושתי הידים. בכהן שני:
העוקץ. הוא הזנב: והרגל. של
שמאל, בכהן שלישי: החזה.
הוא שומן החזה הרואה את
הקרקע, וחוטכין אותו אילך
ואילך בלא ראשי הצלעות:
והגרה. מקום שהוא מעלה גרה,
הוא הצואר, ובו מחוברים קנה
הריאה עם הכבד והלב. החזה
והגרה בכהן רביעי: ושתי
הדפנות. בכהן חמישי:
והקרבים. בששי: והסולת.
עשרון למנחת נסכו של תמיד
בשביעי: והחביתים. חצי
עשרון למנחתו של כהן גדול
שקריבה עם התמידים בכל יום,
שנאמר (ויקרא ו') מחציתה
בבוקר ומחציתה בערב,
בשמיני: והיין. ג' לוגין לנסך
התמיד, בתשיעי: י"ג כהנים
זוכין בו. בפייס זה, י"ג עבודות
של כהנים המנויות בהן כפי
הסדר הכתוב במשנה: כדרך
הלוכו. בחייו: היה קרב התמיד.
ת"ק סבר הטוב והיפה קרב
תחלה. וכן עזאי סבר כדרך
הלוכו, הראש והרגל, החזה
והגרה, ושתי הידים, ושתי
הדפנות, העוקץ והרגל. ואין הלכה כבן עזאי: ד חדשים לקטורת. כך היו מכריזין בעזרה. כלומר
מי שלא זכה בקטורת כל ימיו יבא ופיס. ולא היו מניחין למי שזכה בה פעם אחת לשנות בה,

ומי מְדַשֵּׁן - מוציא את האפר מהמִזְבֵּחַ הפְּנִימִי,
ומי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה - מסיר את הפתילות,
האפר והשמן שנותרו מן הנרות שכבו, ומי מְעַלָּה
אֲבָרִים של קרבן התמיד לְכַבֵּשׁ של המזבח כדי
להקטירם אחר כך, וכך היו מחלקים את האיברים
להעלות למזבח:
העלאת הָרֹאשׁ וְהַרְגֵל האחורית הימנית, נעשתה
בכהן אחד, וּשְׁתֵי הַיָּדִים - הרגליים הקדמיות
נעשות בכהן שני, הָעֻקֶּץ - הזנב וְהַרְגֵל השמאלית
בכהן שלישי, הַחֹזֶה וְהַגְּרָה - צוואר, בכהן רביעי,
וּשְׁתֵי הַדְּפָנוֹת - צלעות בכהן חמישי, וְהַקְּרָבִים
בכהן שישי, וְהַסֹּלֶת של מנחת קרבן התמיד בכהן
שביעי, וְהַחֲבִיתִין - קרבן מנחה שהיה מביא כהן
גדול בכל יום בכהן שמיני, וְהַיֵּין לניסוך של קרבן
התמיד בכהן תשיעי, בסך הכל שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִי
כְּהֻנִּים זָכוּ בוֹ - בפייס השני, תשעה המעלים את
התמיד, וארבעה שעסקו בשחיטה זריקה ודישון.
אָמַר בֶּן עֲזַאי לְפָנָיו רַבִּי עֲקִיבָא מְשׁוּם רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ: לא כך היו מעלים את התמיד, אלא דָּרָךְ
הַלּוֹכוֹ בחייו, שצד הראש הָיָה קָרֵב ראשון²³:

משנה ד

הַפִּיִס הַשְּׁלִישִׁי - היו מכריזים ואומרים: כהנים
חֲדָשִׁים לְקַטֶּרֶת - שלא הקטירו מעולם קטורת

ביאורים והרחבות

כל הדם. ומביאה הגמרא סברא הפוכה לומר שהזורק הוא אשר מקבל את הדם, מפני
שלפעמים שוחט זר, שהרי שחיטה מותרת בזר, ועשוי זר לקבל את הדם מתוך הרְגֵל, ונמצאת
עבודתו פסולה, כי מקבלת הדם ואילך מצות כהונה. ומסקנה דמילתא היא שהזורק מקבל,
וכן שנינו: שחט השוחט וקבל המקבל, ובא לו לזרוק. מכאן שהמקבל הוא הזורק.
23. בגמרא (כה, ב) למדין מהתוספתא עוד דעות כיצד היה קרב התמיד: תנו רבנן: כיצד דרך
הלוכו? הראש והרגל, החזה והגרה ושתי הידיים, ושתי דפנות, העוקץ והרגל. רבי יוסי אומר:
דרך הפשטו היה קרב, כיצד דרך הפשטו? הראש והרגל, העוקץ והרגל ושתי הדפנות ושתי